

Sygn. akt II UK 109/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej N. w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
z udziałem zainteresowanych M. B. , M. B. , M. B. , J. B. , H. B. , B. B. , M. C. , W.
S. , J. T.
o ustalenie nieistnienia ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez
obciążania strony skarżącej kosztami zastępstwa procesowego
pозwanego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 13 września 2018 r. oddalił apelację odwołującej się Rolniczej
Spółdzielni Produkcyjnej N. w G. (płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w
T. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 października 2017 r.
oddalającego odwołania od decyzji organu rentowego z 2 i 19 marca 2015 r., w
których organ rentowy stwierdził, że zainteresowani M. B. , M. B. , M. B. , J. B. , H.
B. , B. B. , M. C. , W. S. oraz J. T. podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom
emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w decyzjach z

tytułu świadczonej pracy na podstawie umów o świadczenie usług u płatnika składek.

W sprawie tej ustalono, że zainteresowani zawarli z płatnikiem składek umowy nazwane „umowami o dzieło”, na podstawie których wykonywali prace zbierania owoców sezonowych, które poddawali oczyszczeniu, odszypułkowaniu, przesortowaniu i dostarczeniu do wyznaczonego punktu lub polegające na obraniu, oczyszczeniu i przesortowaniu wyznaczonej ilości cebuli. Przedmiotem sporu była kwestia, czy sporne umowy były niepodlegającymi obowiązkowi ubezpieczeń społecznych umowami o dzieło, czy też umowami zlecenia lub umowami o świadczenie usług, do których na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, które stanowią tytuł podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Sądy obydwu instancji oceniły, że były to umowy starannego działania o naturze umów o świadczenie usług, do których stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące umowy zlecenia (art. 750 k.c.), a osoby zainteresowane świadczące ww. usługi podlegały obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, argumentując, że w oznaczonym czasie mieli wykonywać powtarzalne czynności, które nie prowadziły do wytworzenia nowego dzieła ani do jego twórczego przerobienia. Sporne umowy wprost dotyczyły zbioru określonej ilości owoców zgodnie z zaleceniami brygadzysty oraz wytycznymi zawartymi w umowach, ze wskazaniem ilości płodów, które zainteresowani mieli zebrać w stanie wymaganym do oddania do sprzedaży. Również prace polegające na obraniu określonej ilości cebuli stanowiły przedmiot umów o świadczenie usług starannego działania, a nie umów o dzieło. Wykonywanie prostych, powtarzalnych czynności nie mogło być kwalifikowane jako przedmiot umowy o dzieło, które należy do kategorii umów rezultatu, ponieważ nie każda umowa rezultatu może być kwalifikowana jako umowa o dzieło, zwłaszcza w przypadkach instrumentalnego odwoływania się do umów, które podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, w intencyjnym celu uniknięcia składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudniania przy zwykłych i powtarzalnych czynnościach starannego działania.

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzucił naruszenie: 1/ art. 734 i 750 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, „że sporne umowy miały charakter

starannego działania, (...) podczas gdy w istocie były to umowy o dzieło, a przedmiotem tych umów było stworzenie konkretnego i oznaczonego dzieła”, 2/ art. 627 w związku z art. 628 k.c. przez przyjęcie, „że w dacie zawarcia umów strony nie wskazały konkretnej wysokości wynagrodzenia za dzieło, (...) co w istocie spowodowało, że Sąd nie uznał spornych umów za umowy o dzieło, (...)”, 3/ art. 65 § 1 i 2 w związku z art. 627 k.c. przez przyjęcie, „że przedmiotowe umowy (...) były umowami o świadczenie usług, (...) podczas gdy zakres przedmiotowych umów i wykonanych prac uzasadniał przyjęcie, że ich przedmiotem było wykonanie dzieła”, 4/ art. 353¹ w związku z art. 627 k.c. przez naruszenie zasady swobody umów i przyjęcie, „że odwołująca spółdzielnia zawarła z zainteresowanymi umowy o świadczenie usług, podczas gdy w istocie strony ułożyły stosunek prawny według własnego uznania, wskazując, że łączą je umowy o dzieło, a treść ani też cel tych umów nie sprzeciwia się właściwości stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego”, 5/ art. 734 i 750 w związku z art. 627 k.c. przez przyjęcie, „że strony łączyła umowa o świadczenie usług, podczas gdy strony łączyła umowa o dzieło, a jednym z kryterium umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania dzieła sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych (...)”, 6/ art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej „ustawa systemowa”) przez przyjęcie, „że zainteresowani jako osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o świadczenie usług u płatnika składek podlegali obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, gdy tymczasem prawidłowa analiza wszystkich faktów i okoliczności niniejszej sprawy, prowadzi do wniosku, że zainteresowani (...) stworzyli dzieło w ramach zawartej umowy o dzieło”, 7/ art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a i c oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2, 4, 11 ustawy systemowej, oraz art. 81 ust. 1, 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1373 ze zm.) i w związku z art. 353¹, 627, 734 § 1 k.c. przez przyjęcie, „że zostały spełnione warunki wynikające z przepisów ustawy systemowej i na tej podstawie

objęcie zainteresowanych obowiązkowymi ubezpieczeniami określonymi w zaskarżonych decyzjach (...).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący sformułował następujące zagadnienia prawne: 1/ „czy przepisy, w oparciu o które Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję (...) stanowią podstawę kompetencyjną dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i tym samym dają organowi rentowemu uprawnienie do ingerowania w treść umowy stron, zawartej zgodnie z ich wolą, a także czy dają podstawę unieważnienia zawartej przez strony umowy o dzieło (...)”, 2/ „czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych może w świetle ustawy systemowej stosować kodeks cywilny i wywodzone z niego koncepcje nieważności czynności prawnych”. Ponadto wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów, przez co należy rozumieć „istnienie zróżnicowanych albo sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy prawne, wyłożone lub zastosowane w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń albo innych decyzji procesowych. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji w innym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sporu co do istoty sprawy i orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddaleniu i orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniesiona skarga kasacyjna stanowi jedną z kolejnych licznych prób zaskarżenia przez tę samą stronę skarżącą wyroków oddalających jej odwołania od decyzji organu rentowego, ustalających, że osoby zainteresowane wykonujące

typowe umowy starannego działania w rolnictwie lub ogrodnictwie podlegały obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoby wykonujące umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia (art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i 3 i art. 20 ust. 1 ustawy systemowej). Wszystkie wcześniej wniesione analogiczne skargi kasacyjne tej samej strony skarżącej nie zostały przyjęte do merytorycznego rozpoznania, z argumentacją, że nie zawierały uzasadnionych ani usprawiedliwionych wniosków o jurysdykcyjną weryfikację zaskarżanych wyroków Sądu drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 kwietnia 2018 r., II UK 315/17; 29 sierpnia 2018 r., II UK 435/17, II UK 436/17 i II UK 438/19, 6 grudnia 2018 r., II UK 483/17 czy 19 grudnia 2018 r., II UK 515/17, dotychczas niepublikowane). Mając na uwadze, że pomimo doręczania stronie skarżącej tych orzeczeń wraz z uzasadnieniami, z którymi mogła się zapoznać, a które co do zasady podzielił Sąd Najwyższy w kolejnej analogicznej sprawie, należy dodatkowo podkreślić, że sporne umowy na wykonywanie typowych powtarzających się czynności zbioru owoców lub warzyw nie mają natury umów o dzieło przede wszystkim ze względu na brak twórczego lub autorskiego charakteru czynności wymaganych przy zbiorze owoców lub warzyw przeznaczonych do sprzedaży. Powinno być oczywiste, że dziełem natury są płody ogrodnicze lub rolne, natomiast powtarzalne zebranie określonej ich ilości nie stanowi ani nie prowadzi do wytworzenia dalszego zindywidualizowanego rezultatu o cechach nowości (nowego rezultatu), które kreowałoby niepowtarzalne dzieło w rozumieniu podstaw kasacyjnego zaskarżenia. W konsekwencji oczywiście usprawiedliwione było stanowisko zaskarżonego wyroku, że przedmiotem spornych umów cywilnoprawnych nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu ani dzieła w postaci zebrania określonej ilości owoców czy warzyw, ale wyłącznie czynności polegające na ich zebraniu, oczyszczeniu lub posortowaniu, wymagające wykonania takich usług starannego działania, choćby zmierzały do pozyskania możliwie najwyższej ilości zbioru w stanie wymaganym do ich sprzedaży. Można sygnalizować, że stosowanie adekwatnych podstaw prawnych spornego zatrudnienia może być istotne choćby w celu ograniczenia ryzyk z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej podmiotu prowadzącego działalność rolniczą w razie

wystąpienia nieszczęśliwych wypadków przy wykonywaniu takiej działalności, które nie omijają rolnictwa.

Oznaczało to, że przedmiotowa skarga kasacyjna nie tylko nie spełniła konstrukcyjnych wymagań uzasadniających poddanie jej merytorycznej weryfikacji kasacyjnej, ale była oczywiście bezzasadna, przeto nie zasługiwała na przyjęcie do rozpoznania.

Dlatego Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., bez obciążania strony skarżącej kosztami zastępstwa procesowego pozwanego organu rentowego, na rzecz którego koszty takie były już zasądzane we wcześniej ostatecznie negatywnie osądzonych analogicznych sprawach (art. 102 k.p.c.).